

Igen, a fényről és az árnyékról, az „időről és a folyóról” kell beszélnünk. Azután az anyagról és a szellemről, a testről és a lélekről, az életről és a halálról, a színről és a vonalról, a képről és a szövegről. Mindezek mögött egyetlen emberről, egyetlen művésztől. Az írássok neki, róla szólnak. Szétpattanó forgácsok József műhelyében, simogató leplek Mária Magdolna vállán, sebet hasító nyilak Szent Sebestyén testében. Próbálják megragadni a lényeket, az ember és világa rejtett összefüggéseit. Az áttetsző képek mögé rejtőzködő szenvedést.

A lelki és szellemi tartományok azonban átjárhatók, a lelkek és szellemek szabadon közlekednek, otthonosan utazgatnak a műfajok között, a festmény és a rajz között. A rajz és a fotó között. A fény és az árnyék között, a fehér alap és a nyomtatott ábrák között, a vonalfekete és a betűfekete között. Átsurrannak a *között* rácsain, az ürességfehér és a vasfekete résein, a kint és a bent nyílásain. A szövegeket balról jobbra olvasva egyre lejjebb és lejjebb jutunk, mentálisan pedig mind beljebb és beljebb. A szövegek a szavak, a mondatok ösvényein beszívunk, a képek megállítanak – szép: nagyanyánk dolgos keze, a kidöntött fa gyökere, a szétdobált olajshordók ritmusa –, de mindkettő kíméletlen túszedő, ugyanazt akarja: testedet, lelkedet, akaratodat, ábrándjaidat, múltadat és jövődet. „Látogatónak elegendőek a képek. Olykor szaggatóan támadóak, de ez sose tart sokáig. Mikor csak állnak, majd megmozdulnak, mintha én hoznám mozgásba őket. És ez talán igaz is. Próbálok legördíteni magamról azt a mindennél súlyosabb terhet, ami idáig juttatott. Mi van alatta? Én vagy valami más?” (Pilinszky János: *Simon Áron*)

Az igazi művész képes arra, hogy kaput nyisson egy másik világba. Sok a bejárat, a csillogó-villogó üvegajtók tövében gyakran alig észrevehető, folyondár lepte, omladozó hasadékok bújnak meg, soha nem tudhatjuk, melyik mögött várakozik ránk valaki, valami: egy élő alak vagy csupán az árnyéka. Először megfogjuk a kilincset, bátorságot gyűjtünk, és találmra belépünk a legközelebbi ajtón – mi mást is tehetnénk? Kinyitjuk a könyvet, az *áthallások könyvét*, és reszketve ugyan, de többet már nem csukjuk be.

Szücs György

FINTA EDIT • ÁTTŰNÉSEK

FINTA EDIT ÁTTŰNÉSEK

Finta Edit – nevezzük így, bár nem túl pontos a kifejezés: – „albuma” egy folyamatosan megszakított és folyamatosan mindig újra lendülő kötet, amelynek jellemzője, hogy ugyan egy művész változatos életművét járja körül, s arra reflektál, azonban mind ezt sok-sok szerzővel teszi. A sok szerző is önmagában talán nem egyedi (bár ritka ebben a műfajban), ám annál ritkább – nyugodtan állíthatjuk, egészen kivételes – az a személyi kör, a személyiségeknek azon köre, akik megosztják velünk gondolataikat, benyomásaikat Finta Edit művészetéről. Itt ugyanis az a legfőbb jellemző, hogy döntő többségük a XX. századi romániai magyar kultúra jeles személyisége, nyugodtan állíthatjuk: az erdélyi magyar kultúra, azon belül elsősorban irodalom kitűnőségei, akik cikkekben, vallomásokban, esszéikben, kritikáikban, versekben, levelekben, ajánlásokban fogalmazták meg véleményüket Finta Edit művészetéről. Ez a könyv tehát Finta Edit képzőművészeti kötete, de egyben a XX. századi erdélyi magyar kultúrának is egy sajátos tükrű lenyomata.

Feledy Balázs

Láttuk tehát, honnan származnak Finta Edit képei: az ontológiai küszöbpartományokból, az érzékelés peremterületeiről, a psziché spektrumainak azon sávjából, ahol a látás átcsúszik látomásba, ahol az emlékezés fenomenológiája és a létező megszakított formái összeérnek és egybeesnek a hallucinációkkal. Ez az, amit Finta Edit fest, s most nézzük meg azt is: hogyan festi. Finta Edit – mint a nem-absztrakt szürrealista és metafizikus festők legjobbjai – következetes műgonddal dolgozza ki a részleteket. Mély tűzű, nevezetes bársonyosságú képfelületein vakmerő érzékkel épít drámai kontraszthatásokra, kompozíciói pedig a kéznek és a szemnek arról a biztonságáról tanúskodnak, amelyből ennek az egész sajátos művészetnek az öntörvényűsége táplálkozik. Így vált át a szenzibilitás artistikus minőségébe, s így válnak egy talán csak médiumokra jellemző látásmód elemei autonóm kifejezésbeli formajegyekké.

Szócs Géza

